

Laryngální maska pro laparoskopické výkony v gynekologii

Tomáš Beran, ARO FN Na Bulovce, Praha

Historický úvod

Snaha nahlížet do lidského těla, aby bylo možné rozpoznat příčinu různých potíží, existuje odedávna. Různými „kukátkami“ se lékaři dívali do břicha již před druhou světovou válkou zejména z diagnostických důvodů při podezření na urologická či gynekologická onemocnění. Provést operaci umožnil až další vývoj techniky. Mezi zakladatele a průkopníky laparoskopického přístupu zcela jistě patřili: petrohradský gynekolog Ott, který tento výkon v roce 1901 navrhl a nazval coelioskopií, vyšetřoval břišní dutinu pomocí čelního zrcátka a spekula zavedeného intraperitoneálně malou incizí¹, dále Georg Kelling z Drážďan v Sasku, který v roce 1902 provedl první laparoskopii u psa a v roce 1910 Hans Christian Jacobaeus ze Švédska první laparoskopický výkon u člověka. Budoucnost chirurgie nepochybně tkví v miniinvazivních metodách, kam laparoskopie bez diskuse patří. První laparoskopické operace prováděné v 80. letech minulého století zaznamenaly díky technickému pokroku v oblasti videotechnologie nebývalý rozmach a jsou u řady zákroků považované za zlatý standard. Pro pacienty jsou nesporným přínosem, neboť nezpůsobují velké pooperační bolesti, jsou šetrnější k orgánům dutiny břišní, nezanechávají rozsáhlé jizvy a přinášejí tedy i kosmetický efekt. Po operaci se zkracuje pobyt na lůžku a tím i pracovní neschopnost. Operace se provádí v celkovém znecitlivění. Z řezu přibližně 1,5 cm dlouhého těsně u pupku se vytvoří otvor do dutiny břišní, kterým se pomocí speciální jehly insufluje oxid uhličitý za účelem vytvoření přehledného operačního pole. Mírným nafouknutím břišní dutiny vznikne malý „stan“ v němž se pak operátor pohybuje se svými nástroji. Tarasconi z Gynpor, oddělení Univerzity Passo Fundo v Brazílii prováděl v roce 1975 první laparoskopické salpingektomie, které prezentoval na setkání AAGL v listopadu 1976 v Atlantě a později publikoval v časopisu reprodukční medicíny v roce 1981². Jednalo se o první publikované laparoskopické salpingektomie. Autor spatřoval hlavní přednosti v redukci délky pobytu (průměrně 2.87 dne), redukci operačního času a chirurgického traumatu s rychlejším návratem k normálním aktivitám. Tyto poznatky byly následně potvrzeny řadou operátorů v dalších publikacích³.

Diskuze

Anestézie sama přináší potenciální riziko vzniku život ohrožujících komplikací, anesteziologické přípravky jsou většinou podávány v „letálních dávkách“, dochází k vyřazení základních vitálních funkcí, vyžadující bezpodmínečné zajištění průchodnosti dýchacích cest. Při volbě a vedení anestézie u laparoskopických výkonů dosud převažuje klasický způsob celkové anestézie s intubací a kurarimimetiky, výjimečně je užívána subarachnoidální nebo epidurální anestézie s užitím antitrendelenburgovy polohy při operacích na vejcovodech⁴, další možností je kombinovaná anestézie spojující výhody, ale i rizika obou typů anestézií.

Novější alternativou je použití celkové, většinou doplňované anestézie s využitím laryngeální masky ProSeal k zajištění průchodnosti dýchacích cest.

Počátky extraglotické anestézie se vztahují k roku 1981 a výzkumu A. Braina, který vytvořil koncepci laryngeální masky se základní ideou vyústění dýchací trubice v místě glottis a její následné spojení nízkotlakým způsobem „end to end“. Stanovil základní požadavky: aby

metoda byla neinvazivní, fyziologická, dokonale bezpečná s aspektem na těsnost proti zatékání shora i zdola a komfortní pro pacienta i anesteziologa. Hlavní nevýhody tracheálního tubusu spatřoval v jeho invazivitě s distorzí dýchacích cest přímou laryngoskopií, spojení „tube within tube“ s nežádoucí kapilární ischemií a poškozením epitelu trachey. Vše podtrženo nežádoucími účinky suxametonie⁵. Po 7 letech zkoušení uvedl ve Velké Británii v roce 1988 do praxe první laryngeální masky, jež se začaly velice rychle prosazovat v oblastech dosud vyhrazených převážně endotracheální anestézii a dle údajů Harolda Wooda zde v roce 1991 poprvé předčily v četnosti užití endotracheální rourky. Již v roce 2004 bylo ve světě dosaženo 250 000 000 použití.

Dr. A.I.J. Brain

Za průlom pro laparoskopickou anestézii lze považovat článek A. Braina a kol. v *British Journal of Anaesthesia* v roce 2000, kde zveřejnil výsledky srovnávací studie u 30 dospělých žen, ve které hodnotí dosud užívané laryngeální masky s novou laryngální maskou s druhou drenážní rourkou – anti-aspirační linkou končící na špičce masky a oddělující trávicí trakt od dýchacího. Drenážní rourka zároveň umožňuje přístup do žaludku, únik tekutin ze žaludku s redukcí rizika jeho insuflace a aspirace. Drenážní rourka determinuje správnou pozici laryngeální masky a představuje rozšíření možností v oblastech umělé ventilace pacienta v celkové anestézii⁶. Následně se objevila řada studií, které hodnotily a srovnávaly novou laryngeální masku (LMA ProSeal) zejména s endotracheální intubací. Právě oblast laparoskopické chirurgie je polem, kde se střetávají „klasici“, zastánci endotracheální

anestézie s „novátory“, příznivci anestézií využívajících k zajištění dýchacích cest laryngeální masky, kteří se kromě entuziasmu a uspokojení z vlastní praxe mohou opřít o kladné výsledky řady studií protagonistů v této oblasti. Za všechny uvádím práci Maltby a kol. srovnávající endotracheální intubační anestézii s anestézií vedenou s LMA-C u neobézních (BMI $\leq$ 30) a LMA-ProSeal u obézních (BMI $>$ 30). 213 pacientek ASA I-III, věk $\geq$ 18 let bylo rozděleno dle uvedených indicií. Při hodnocení parametrů ventilace, oxygenace a úrovně distenze žaludku nebyly nalezeny statisticky signifikantní rozdíly mezi oběma soubory. Statisticky významné rozdíly ve prospěch laryngeálních masek byly v menším výskytu kašle po odstranění pomůcek a při hodnocení bolestí v krku po operaci. V závěrečném hodnocení je uvedeno, že správně umístěná laryngeální maska je srovnatelná s intubací při ventilaci přerušovaným přetlakem u neobézních i obézních pacientů⁷. V roce 2007 Lim, Goel a Brimacombe testovali u 180 gynekologických laparoskopií ASA I-II hypotézu, zda je laryngeální maska ProSeal lepší alternativou než tracheální intubace se závěrem, že obě techniky jsou srovnatelné, ale inserce laryngeální masky je rychlejší a hemodynamická odezva na inserci a vyjmutí je menší⁸. K podobným zkušenostem a závěrům jsme při jejich užívání došli i u nás.

Závěr

Laryngeální maska v rukou zkušeného anesteziologa, je adekvátní alternativou intubační anestézie. Zkušeným je míněn anesteziolog, který tyto pomůcky denně používá a má patřičný počet anestézií (spodní hranice zkušenosti je obecně vnímána dosažením 75 insercí), neboť cílem je bezpečná anestézie a ne intubace pacienta.

Použitá literatura:

1. Chlumský J, Bak V, et al. Laparoskopie v hematologii a gynekologii. Avicenum, Praha 1983.
2. Tarasconi JC. Endoscopic salpingectomy. J Med Reprod 1981; 26: .
3. Pittaway DE, Takacs P, Bauguess P. Laparoscopic adnexectomy: a comparison with laparotomy. Am J Obstet Gynecol 1994; 171: .
4. Larsen R et al. *Anestezie*. 2. vydání. Grada Publishing, Praha 2004.
5. Brain AIJ. The future of airway management – inside or outside the trachea?, XII. sjezd ČSARIM, Olomouc, 2005.
6. Brain AIJ, Verghese C, Strube PJ. The LMA ‘ProSeal’ – a laryngeal mask with an oesophageal vent. Br J Anaesth 2000; 84: .
7. Maltby JR, Beriault MT, Watson NC, Liepert DJ, Fick GH. LMA-Classic™ and LMA-ProSeal™ are effective alternatives to endotracheal intubation for gynecologic laparoscopy. Can J Anesth 2003; 50: .
8. Lim Y, Goel S, Brimacombe JR. The ProSeal(TM) laryngeal mask airway is an effective alternative to laryngoscope-guided tracheal intubation for gynaecological laparoscopy. Anaesth Intensive Care 2007; 35: .